Viață politică

LEGEA REPUBLICII MOLDOVA

Cu privire la regimul juridic al stării excepționale și la formele speciale de guvernare în Republica Moldova

(Sfîrșit).

Articolul 3. În condițiile stării excepționale organele puterii de stat și ale administrației de stat, în funcție de circumstanțe concrete, pot aplica următoarele măsuri:

1) să întărească paza ordinii publice și a obiectelor ce asigură activitatea vitală a populației și a economiei naționale;

2) să evacueze provizoriu cetățenii din zonele ce prezintă pericol pentru trai și să le pună la dispoziție în mod obligatoriu localuri de cazare staționare sau temporare;

3) să instituie un regim special de intrare și ieșire a cetățenilor;

4) să interzică unor cetățeni să părăsească pe un termen stabilit o anumită localitate, apartamentul (casa) în care locuiesc, să-i expulzeze pe cetățenii care încalcă ordinea publică, ce nu trăiesc pe teritoriul respectiv și să-i trimită pe cont propriu în localitatea în care trăiesc permanent sau peste hotarele teritoriului în care a fost declarată starea excepțională;

5) să ridice temporar de la cetățeni armele de foc, armele albe și munițiile, iar de la întreprinderi, instituții și organizații și tehnica militară de instrucție, materialele explozive și radioactive, substanțele chimice și toxice cu acțiuni drastice;

6) să interzică adunările, mitingurile, procesiunile de stradă, demonstrațiile, spectacolele, manifestările sportive și alte acțiuni de masă;

7) să introducă modificări în planurile întreprinderilor și ale organizațiilor de fabricare și livrare a producției, să stabilească un regim special de lucru pentru întreprinderi, instituții și organizații, să soluționeze alte chestiuni ale activității lor economice;

8) să numească în funcție și să destituie din funcție conducători de întreprinderi, instituții și organizații, să interzică concedierea din proprie dorință a muncitorilor și funcționarilor, cu excepția cazurilor de concediere din motive întemeiate;

9) să utilizeze resursele întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor în scopul prevenirii și eliminării urmărilor circumstanțelor excepționale;

10) să interzică grevele;

11) să antreneze cetățenii apți de muncă în lucrările din întreprinderi, instituții și organizații, precum și în cele de eliminare a urmărilor circumstanțelor excepționale, asigurînd securitatea muncii;

12) să limiteze sau să interzică vînzarea armelor, substanțelor chimice și toxice cu acțiuni drastice, precum și a băuturilor alcoolice și a substanțelor ce conțin alcool;

13) să introducă regim de carantină și să înfăptuiască alte măsuri sanitaro-antiepidemice obligatorii;

14) să limiteze sau să interzică folosirea aparatelor de multiplicat, de radio și teletransmisie, de imprimare audio și video, să ridice mijloacele tehnice de amplificare a sunetului, să instituie controlul asupra organelor de informare în masă;

15) să introducă reguli speciale de utilizare a mijloacelor de telecomunicații;

16) să limiteze traficul de mijloace de transport și să le supună controlului;

17) să introducă restricții de circulație;

18) să suspende activitatea partidelor politice, a organizațiilor obștești, a mișcărilor de masă, a asociațiilor de inițiativă publică care împiedică normalizarea situației;

19) să interzică crearea și activitatea formațiunilor armate ale cetățenilor care nu sînt prevăzute de legislația în vigoare;

20) să verifice actele de identitate în locurile de adunare în masă a cetățenilor, iar în caz de necesitate, dacă există date că unii cetățeni au asupra lor arme, să efectueze controale personale, controale ale mijloacelor de transport și ale altor obiecte.

Articolul 4. Parlamentul Republicii Moldova sau Președintele Republicii Moldova este în drept să anuleze orice hotărîre a organelor ierarhic inferioare și a persoanelor cu funcții de răspundere care activează în localitățile unde a fost instituită starea excepțională.

În scopul coordonării lucrărilor de prevenire sau de eliminare a urmărilor circumstanțelor excepționale, Guvernul Republicii Moldova, Sovietele raionale, orășenești de deputați ai poporului sau organele lor executive pot crea organisme provizorii speciale.

Articolul 5. În perioada stării excepționale conducătorii de întreprinderi, instituții și organizații sînt în drept, în cazuri de necesitate, să transfere muncitori și funcționari, fără consimțămîntul acestora, la lucrări nestipulate în contractul de muncă.

Principiul eligibilității conducătorilor de întreprinderi, instituții și organizații nu se aplică în perioada indicată.

Articolul 6. Pe durata restricțiilor de circulație se interzice aflarea cetățenilor în stradă sau în alte locuri publice fără a avea asupra lor permise eliberate special în acest scop și acte de identitate, precum și aflarea lor în afara locuinței fără astfel de documente.

Persoanele care încalcă ordinea, prevăzută în partea întîi a prezentului articol, sînt reținute de miliție sau de patrulele militare pînă la expirarea restricțiilor de circulație, iar persoanele care nu au asupra lor documente sînt reținute pînă la stabilirea identității lor, însă cel mult pe trei zile; cei reținuți pot fi supuși unui control personal, pot fi supuse controlului și obiectele aflate asupra lor.

Articolul 7. Încălcarea cerințelor stabilite în articolul 3 punctele 3, 4, 6, 10, 12—16, precum și celor prevăzute în partea a doua a articolului șase din prezenta Lege, se pedepsește pe cale administrativă cu amendă în sumă de pînă la o mie de ruble sau cu ținere sub arest pe un termen de pînă la cincisprezece zile dacă aceste încălcări nu sînt pasibile de pedeapsă penală în conformitate cu legislația în vigoare.

Articolul 8. Răspîndirea de zvonuri provocatoare, acțiunile ce incită la încălcarea ordinii de drept și la atițarea vrajbei naționale, opunerea activă exercitării de către cetățeni și persoane cu funcții de răspundere a drepturilor legitime și a obligațiilor lor, precum și nesubordonarea premeditată dispozițiilor sau cerințelor legale ale lucrătorului din organele de interne, militarului, membrului drujinei populare sau ale altor persoane aflate în exercițiul funcțiunii sau care își îndeplinesc datoria obștească pentru menținerea ordinii publice, alte acțiuni ce tulbură ordinea publică și liniștea cetățenilor sau încălcarea regulilor de control administrativ, săvîrșite în localitățile în care a fost instituită starea excepțională, se pedepsesc cu amendă în sumă de pînă la o mie de ruble sau cu arest administrativ pe un termen de pînă la treizeci de zile.

Procesele-verbale pentru încălcările menționate mai sus sînt întocmite de împuterniciții organelor de interne sau ai comenditurii localității respective.

Dosarele privind încălcările prevăzute în articolele șapte și opt din prezenta Lege se examinează în timp de trei zile de către judecătorii populari în mod individual sau de către șeful organului afacerilor interne, de adjunctul său, sau de comandantul localității respective.

Articolul 9. Organizarea și conducerea grevei interzise în condițiile stării excepționale, precum și împiedicarea funcționării întreprinderilor, instituțiilor, organizațiilor sînt pasibile de răspundere penală și se pedepsesc cu amendă în sumă de pînă la zece mii de ruble sau cu muncă corecțională de pînă la doi ani sau cu privațiune de libertate pe un termen de pînă la trei ani.

Articolul 10. Judecătoriei Supreme a Republicii Moldova, în condițiile stării excepționale, i se acordă dreptul de a modifica competența teritorială a acțiunilor civile și penale, stabilită de lege.

Articolul 11. Cetățenilor care au avut de suferit în urma circumstanțelor excepționale sau în legătură cu executarea lucrărilor de prevenire sau de eliminare a acestor circumstanțe li se repartizează locaiuri de cazare, li se recuperează paguba materială de către organele de stat, precum și de către întreprinderile, instituțiile și organizațiile respective, li se acordă sprijin la angajarea la lucru, alt ajutor necesar.

Condițiile și modul de repartizare a locaiurilor de cazare, de recuperare a pagubei și de acordare de alte ajutoare necesare se stabilesc de Guvernul Republicii Moldova.

TITLUL II

FORMELE SPECIALE DE GUVERNARE ÎN CONDIȚIILE STĂRII EXCEPȚIONALE ȘI ÎN ALTE CIRCUMSTANȚE EXCEPȚIONALE PE TERITORIUL REPUBLICII MOLDOVA

Articolul 12. Modul special și provizoriu de administrare a republicii sau a unor teritorii ale ei în legătură cu apariția circumstanțelor excepționale, stabilit de Parlamentul Republicii Moldova sau de Președintele Republicii Moldova în conformitate cu Constituția Republicii Moldova și cu prezenta Lege, reprezintă forme speciale de guvernare în condițiile stării excepționale și ale altor circumstanțe excepționale.

În funcție de conținutul și caracterul circumstanțelor concrete, care au servit temei pentru declararea stării excepționale, precum și în alte circumstanțe excepționale, pe teritoriul Republicii Moldova, în unele raioane, orașe și zone ale republicii, în conformitate cu Constituția Republicii Moldova, pentru apărarea intereselor republicii și securității cetățenilor pot fi instituite următoarele forme de guvernare specială a republicii sau a unor teritorii ale ei:

guvernarea directă a Parlamentului Republicii Moldova, a Președintelui Republicii Moldova, a Președintelui Parlamentului Republicii Moldova, a Guvernului Republicii Moldova, a altui organ sau a altei persoane cu funcții de răspundere, numite de Parlamentul Republicii Moldova, cu suspendarea activității organelor locale ale puterii de stat și ale administrației de stat;

guvernarea directă a Parlamentului Republicii Moldova, a Președintelui Republicii Moldova, a Președintelui Parlamentului Republicii Moldova, a Guvernului Republicii Moldova, a altui organ sau a altei persoane cu funcții de răspundere, numită de Parlamentul Republicii Moldova în condițiile dizolvării organelor locale ale puterii de stat și ale administrației de stat.

Hotărîrea privind instituirea unor forme speciale de guvernare pe teritoriul republicii se adoptă de Parlamentul Republicii Moldova cu votul majorității simple din numărul total al deputaților poporului din Republica Moldova sau de Președintele Republicii Moldova, în mod individual, atît din proprie inițiativă, cît și la propunerea Guvernului Republicii Moldova, în baza avizului comisiilor permanente respective ale Parlamentului Republicii Moldova.

Propunerea privind instituirea unor forme speciale de guvernare a republicii sau a unor teritorii poate fi făcută de organe și de persoane cu funcții de răspundere care, în conformitate cu Constituția Republicii Moldova, au drept de inițiativă legislativă.

Articolul 13. Formele speciale de guvernare pot fi exercitate de:

Parlamentul Republicii Moldova prin intermediul organelor provizorii create de el;

Președintele Republicii Moldova prin intermediul organelor create de el sau persoane cu funcții de răspundere numite de el;

Președintele Parlamentului Republicii Moldova prin intermediul organului creat de el sau persoanei cu funcții de răspundere numite de el;

Guvernul Republicii Moldova din însărcinarea Parlamentului Republicii Moldova sau a Președintelui Republicii Moldova prin intermediul organului special creat de el;

persoana cu funcții de răspundere, numită de Parlamentul Republicii Moldova.

Hotărîrea privind utilizarea unui sau altui organ la exercitarea formelor speciale de guvernare a republicii sau a unor teritorii ale ei în condițiile stării excepționale sau în alte circumstanțe excepționale se adoptă de Parlamentul Republicii Moldova sau de Președintele Republicii Moldova.

Articolul 14. Formele speciale de guvernare a republicii sau a unor teritorii ale ei pot fi instituite în următoarele împrejurări:

1) la decretarea stării excepționale pe teritoriul republicii sau în unele raioane, orașe și zone ale ei;

2) la necesitatea suspendării activității organelor locale ale puterii de stat și ale administrației de stat, dacă ele nu asigură îndeplinirea corespunzătoare a funcțiilor lor;

3) la necesitatea dizolvării organelor locale ale puterii de stat și ale administrației de stat, ca urmare a activității lor ilegale, anticonstituționale.

Formele speciale de guvernare a republicii sau a unor teritorii ale ei pot fi instituite și în alte circumstanțe excepționale care pun în pericol interesele republicii și securitatea cetățenilor.

Articolul 15. La instituirea formelor speciale de guvernare se arată motivele adoptării deciziei, termenul și hotarele teritoriale ale acțiunii lor.

Parlamentul Republicii Moldova, Președintele Republicii Moldova sînt în drept să anuleze acțiunea formelor speciale de guvernare pînă la expirarea termenului stabilit sau să prelungească acțiunea lor, dacă nu au fost eliminate circumstanțele ce au servit temei pentru instituirea lor și dacă legea nu stabilește un alt mod de prelungire.

Acțiunea formelor speciale de guvernare a unor raioane, orașe și zone în condițiile dizolvării organelor locale ale puterii de stat și ale administrației de stat încetează din momentul alegerii noii componențe a Sovietelor locale de deputați ai poporului din aceste teritorii și creării organelor lor executive și de dispoziție.

Hotărîrea privitoare la dizolvarea organelor locale ale puterii de stat și ale administrației de stat se adoptă de Parlamentul Republicii Moldova în conformitate cu articolul 97 din Constituția Republicii Moldova sau de către Președintele Republicii Moldova în conformitate cu articolul 113[4] punctul 14 din Constituția Republicii Moldova.

Hotărîrea privind instituirea, anularea sau prelungirea formelor speciale de guvernare intră în vigoare din momentul adoptării, dacă nu se stipulează altfel, și se dă publicității imediat.

Articolul 16. Organele care exercită formele speciale de guvernare a republicii sau a unor teritorii ale ei sînt în drept să aplice măsurile prevăzute în articolul 3 din prezenta Lege;

să suspende activitatea Sovietelor locale de deputați ai poporului, a organelor lor executive și de dispoziție, să îndeplinească temporar funcțiile lor;

să adreseze organelor centrale ale puterii de stat și ale administrației de stat ale Republicii Moldova propuneri în problemele dezvoltării de stat, economice și social-culturale a teritoriilor subordonate;

să includă în subordinea lor orice întreprindere, instituție și organizație aflată în localitatea respectivă, în modul stabilit de Guvernul Republicii Moldova.

Hotărîrile organului sau ale persoane cu funcție de răspundere ce exercită formele speciale de guvernare a republicii sau a unor teritorii ale ei în chestiunile ce țin de competența lor, în conformitate cu prezenta Lege, sînt obligatorii pentru toate ministerele, departamentele și organizațiile republicii, pentru conducătorii lor, precum și pentru conducătorii întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor aflate pe teritoriile respective.

În perioada acțiunii formelor speciale de guvernare a republicii sau a unor teritorii ale ei pot fi aplicate și măsuri prevăzute de articolele 4, 5, 6, 10, 11 din prezenta Lege.

Articolul 17. Încălcarea prevederilor indicate în articolul trei punctele 3, 4, 6, 10, 12—16, precum și celor prevăzute în partea întîi a articolului 6 din prezenta Lege în perioada acțiunii formelor speciale de guvernare se pedepsește pe cale administrativă cu amendă în sumă de pînă la cincisprezece mii de ruble sau cu ținere sub arest pe un termen de pînă la cincisprezece zile, dacă aceste încălcări nu sînt pasibile de pedeapsă penală în conformitate cu legislația în vigoare.

Articolul 18. Săvîrșirea acțiunilor prevăzute în partea întîi a articolului 8 din prezenta Lege în perioada acțiunii formelor speciale de guvernare se pedepsește cu amendă în sumă de pînă la o mie cinci sute de ruble sau cu arest administrativ pe un termen de pînă la treizeci de zile.

Procesele-verbale pentru încălcările menționate mai sus sînt întocmite de împuterniciții organelor de interne.

Dosarele încălcărilor prevăzute în articolele 17 și 18 din prezenta Lege se examinează în timp de trei zile de către judecătorii populari în mod individual sau de către șeful organului afacerilor interne, sau de adjunctul lui.

Articolul 19. Acțiunile prevăzute în articolul 9 din prezenta Lege, săvîrșite în perioada acțiunii formelor speciale de guvernare, sînt pasibile de răspundere penală și se pedepsesc cu amendă în sumă de pînă la cincisprezece mii de ruble sau cu munci corecționale pe un termen de pînă la doi ani sau cu privațiune de libertate pe un termen de pînă la cinci ani.

Mircea SNEGUR,
Președintele Republicii Moldova.

or. Chișinău,
4 octombrie 1990.

Atitudine

Timpul demnității

EVENIMENTELE din Transnistria au scos în evidență încă o fațetă a sensului adînc al titlului romanului druțian «Povoara bunătății noastre». Am fost buni în 1775, am rămas blajini în 1812, apoi în 1940 și mai încoace, încît toți veneticii, cotropitorii, colonizatorii, altfel zis ocupanții, s-au pomenit dezmierdați cu nume alese — eliberatori și frați mai mari. Cîte unul dintre noi înțelegea totul sau aproape totul, dar cum deschidea gura era dăngăluit cu numele odios — naționalist, proromân etc. Am avut și de acei care au încercat să acționeze în sensul despovărării de bunătatea ucigătoare, îi mai vedem printre noi pe Alexandru Usatiuc Ghiorghe Ghimpu, Mihai Morosanu.

Dar știam cît de buni, că am ajuns proștiți cum nu se mai află. Cînd veneticii au pornit greve împotriva hotărîrilor sesiunii a 13-a din august 1989, ne-am sfiit să-i tragem la răspundere. Cînd curajul ocupanților a crescut în zilele puciului din 1991, din aceeași bunătate soră cu prostia am ratat ocazia de a ne curăți de rîia neocomunistă.

Acum e greu, e rău, pentru frații noștri de sînge de la Grigoriopol și Dubăsari e insuportabil. Rușii, în majoritate militari sau foști militari, sînt exponenți fideli ai Moscovei și se simt susținuți de nădejde. Parte de ucraineni au căzut demult sub influența celor dinții și chiar unii români, lipsiți de conștiința de neam tot din cauza regimului comunist, cîntă la struna veneticilor. Acum li s-au adăugat cazacii, mercenarii de cea mai odioasă rasă.

E greu, e rău, e insuportabil, și conducerea republicii n-are prea mult timp la dispoziție. Se cer măsuri absolut urgente de descîlcire a hățurilor aduse la noi de regimurile apuse. Măcar acum, cînd răsună cîte o voce în apărarea noastră, ca cea exprimată din partea Cazahstanului, să nu întîrziem.

În acest context e extrem de actuală și necesară poziția ocupată pe parcursul ultimelor zile de către conducerea republicii, poziție ce exprimă pe deplin voința poporului nostru însetat de libertate și independență.

Istoria ne-a convins nu o dată, nu de mai multe ori, că numai o singură dată că rușii nu lasă de bună voie cîinarul încolțit. Altfel zis, că procedurile noastre «de conciliere» îi satisfac pe deplin, oferindu-i posibilitatea de a-și manifesta în continuare firea nerușinată și hrăpăreață, înjosindu-ne cum numai ei e în stare.

Ajunge să mai fim buni!

E timpul să ne manifestăm demnitatea.

Ion CIOCANU

P.S. Rog redacția să transfere onorariul ce mi se cuvine pe contul 707703 de ajutorare a refugiaților din Transnistria.

De ce se tem, de aceea nu vor scăpa

PRIMA ședință a comitetului excepțional raional Rezina format conform Decretului respectiv al Președintelui Republicii cu participarea tuturor primarilor, conducătorilor unităților de producție și serviciilor raionale a avut loc simbătă după amiază. Președintele comitetului dat di Nicolae Proca, președinte al executivului raional, i-a informat pe cei prezenți despre conținutul decretului și legii cu privire la regimul juridic al stării excepționale. In corespundere cu aceste documente au fost determinate măsurile de rigoare la care s-a procedat imediat. La executivul raional, la primăriile din sate a fost organizat serviciul permanent, din rîndul activiștilor locali a fost întărită paza obiectelor de importanță vitală. S-a instituit un control strict al mijloacelor de transport, cît și a procesului de asigurare a populației cu mărfuri și produse. Ținînd cont de faptul că decretul a fost emis simbătă, iar duminică și luni ziarele republicane nu apar (populația însă în asemenea cazuri are nevoie de o informație obiectivă, mai ales într-o regiune ca a noastră) am hotărît să edităm un număr special al ziarului «Farul nistrean», în care au fost inserate Decretul Președintelui, Legea sus pomenită și Adresarea dl Snegur către poporul republicii; un interviu cu dl Proca, informații și corespondențe despre evenimentele de ultimă oră. De menționat că și oficiile poștale din raion au lucrat simbătă și duminică, furnizînd populației informațiile necesare.

Deși lumea e îngrijorată de situația creată, starea de lucruri în raion rămîne deocamdată normală, sînt în toi lucrările de primăvară în vii, livezi. In sere și pe lanuri. S-au bucurat țăranii și de ploaia din ultimele zile, venită ca la comandă.

Dar cînd vine vorba de evenimentele din stînga Nistrului, fețele lor se acoperă cu o umbră de îngrijorare și firesc, acțiunile separatiștilor ne costă prea scump. Să zicem, ani la rînd economia Rezinei și a Rîbniței a fost legată într-un singur nod, ceea ce azi provoacă mari probleme. Podul vechi, închis pentru transportul auto, putea fi exploatat în continuare de mîile de oameni ce lucrează în cele două orașe nistrene. Insă la indicația autorităților rîbnițene el a fost demontat. De cîteva zile nu circulă transportul nici pe podul nou: gardiștii au transformat capul de pod Rîbnița într-un adevărat bastion. Se vede, fiind cuprinși de frică. Dar vorba ceea: «De aceea nu vor scăpa».

Tudor IAȘCENCO
or. Rezina.

În prima linie de foc...

Fotografie de Serghei VORONIN.

Chezășie a victoriei

UNII consideră că Decretul cu privire la declararea stării excepționale pe întreg teritoriul Moldovei a fost semnat cu o anumită întîrziere, noi, cei de la pămînt, ne conducem de zicala: «graba strică treaba».

Ce am izbutit să întreprindem? În toate satele ce intră în componența primăriei Copăceni au fost organizate detașamente de voluntari ce țin sub un control strict sectoarele mai importante de producție, alte obiecte de menire socială. Au fost întocmite listele celora care și-au dat consimțămîntul să apere integritatea Moldovei.

Un mare ajutor material, moral s-a acordat refugiaților din stînga Nistrului, care pe teritoriul primăriei noastre. Totodată sfatul femeilor a hotărît să colecteze produse alimentare, îmbrăcăminte, călțăminte pentru copiii care au suferit în urma dezmățului separatiștilor.

Într-un cuvînt, Decretul Președintelui Mircea Snegur ne consolidează în decizia fermă de a ne apăra suveranitatea și independența, drepturile fiecărui cetățean al republicii.

Nicolae BOSTAN,
primarul satului Copăceni, raionul Singerei